

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud: N.Lupașcu)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud: R.Pulbere, A.Malii, A.Braga)

ÎNCHEIERE

03 aprilie 2024

mun. Chișinău

Curtea Supremă de Justiție

Completul de judecată, în componența:

Președinte, judecător
judecători

Stela Procopciuc
Oxana Parfeni
Mariana Ursachi

examinând admisibilitatea recursului depus de Gondiu Elena, reprezentată de avocatul Serghei Mocanu,

în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Gondiu Elena împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova, cu privire la încasarea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești,

împotriva deciziei din 23 mai 2023 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă :

La data de 8 aprilie 2021, Gondiu Elena a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova prin care a solicitat încasarea prejudiciului material și moral în temeiul Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

În motivarea acțiunii a indicat că, la 12 septembrie 2014 în privința Elenei Gondiu a fost pornită urmărirea penală, precum că la 27 august 2014, aproximativ la ora 11:00 aflându-se pe câmpul amplasat în extravilanul XXXXX în cadrul unui conflict, din motive ostile, în mod intenționat i-a aplicat lui Maler Petru o lovitură cu pumnul în care ținea un foarfece de tăiat vița de vie, în partea stângă a feței, în rezultat la ce i-a cauzat ultimului vătămări corporale medii, cu dereglarea sănătății de lungă durată mai mult de 21 zile, sub formă de fractură închisă de os zigomatic pe stânga fără deplasare, traumatism cranio cerebral închis, manifestat prin comoție cerebrală, echimoză pe față.

A menționat că, la 17 octombrie 2014 a fost pusă sub învinuire pentru fapta comiterii infracțiunii prevăzute de art. 152 alin. (1) Cod penal, pe semnele: vătămarea intenționată medie a integrității corporale sau a sănătății - care nu este periculoasă pentru viață și nu a provocat urmările prevăzute de art. 151 Cod penal, dar care a fost urmată de dereglarea îndelungată a sănătății, iar cauza penală pe învinuirea reclamantei a fost expediată în instanță judecătorească pentru examinare în fond.

A mai indicat că, prin sentința Judecătoriei Orhei (sediul Central) din 17 martie 2020, procesul penal, în cauza penală privind învinuirea Elenei Gondiu, în

comiterea infracțiunii prevăzute de art. 152 alin. (1) Cod penal, a fost încetat din motiv că fapta constituie o contravenție prevăzută de art. 78 alin. (2) din Codul contravențional.

Procesul contravențional, în privința Elenei Gondiu, în comiterea contravenției prevăzute de art. 78 alin. (2) Cod contravențional, s-a încetat pe motivul expirării termenului de prescripție de tragere la răspundere contravențională. A fost admisă parțial cererea de chemare în judecată depusă de Maler Petru împotriva Elenei Gondiu cu privire la încasarea prejudiciului material, moral și a cheltuielilor de asistență juridică. S-a încasat din contul Elenei Gondiu în beneficiul lui Maler Petru, prejudiciul material în mărime de 351,45 lei, prejudiciul moral în mărime de 10 000 lei și cheltuielile de asistență juridică în mărime de 1 500 lei. În rest, cererea de chemare în judecată depusă de Maler Petru împotriva Elenei Gondiu cu privire la încasarea prejudiciului moral s-a respins ca fiind neîntemeiată.

A subliniat că, prin decizia Colegiului Penal al Curții de Apel Chișinău din 14 septembrie 2020 a fost respins ca nefondat apelul declarat de către reprezentantul Elenei Gondiu, soluție menținută ulterior și prin încheierea Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 3 februarie 2021.

Astfel, analizând situația de fapt stabilită în cadrul cercetării judecătorești în raport cu semnele calificative ale infracțiunii prevăzute de art.152 alin. (1) Cod penal, instanța a ajuns la concluzia că acțiunile inculpatei Gondiu Elena nu se încadrează în dispozițiile acestei legii penale, și în acest caz, nu poate fi trasă la răspundere penală, or, acțiunile prejudiciabile săvârșite de către inculpată nu sunt prevăzute de legea penală.

A invocat că, incontestabil, în speță procesul penal în privința Elenei Gondiu a fost încetat pe temei de reabilitare, deoarece din dispozițiile art. 275 în coroborare cu art. 285 Cod de procedură penală, rezultă că încetarea urmăririi penale în cazul în care fapta nu este prevăzută de legea penală ca infracțiune (art. 275 pct. 2) din Codul de procedură penală) constituie temei de reabilitare.

A susținut că, acțiunile de urmărire penală efectuate de către organul de urmărire penală și Procuratură enunțate supra au lezat drepturile și libertățile Elenei Gondiu prevăzute de art. 6 din CtEDO și pornind de la prevederile art.3 alin.1 lit. a), c) din Legea Republicii Moldova nr.1545 din 25 februarie 1998, în conformitate cu prevederile prezentei legi, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma a) reținerii ilegale aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau măsurilor preventive sub forma de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală c) efectuării ilegale, în cazul urmăririi penale ori judecării cauzei penale, a percheziției, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării sau suspendării ilegale din lucru (funcție), precum și în urma altor acțiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice.

La fel, Gondiu Elena pe motivul tragerii ilegale la răspundere penală în cadru cauzei penale nr. XXXXX a fost nevoită să-și angajeze apărători care au contribuit la achitarea acesteia de învinuirile privind comiterea unei infracțiuni. Tot reclamanta a achitat pentru serviciile prestate de experți pentru efectuarea expertizei medico-legale.

Astfel, reclamanta a avut cheltuieli de judecată în cadru cauzei penale nr. XXXXX în sumă de 20 000 lei, compuse din cheltuieli de asistență juridică cât și

cheltuieli pentru efectuarea expertizei medico-legale nr. XXXXX din 14 mai 2019 numite de către instanța de fond prin încheierea Judecătoriei Orhei din 24 octombrie 2018.

A solicitat Gondiu Elena încasarea din contul bugetului de stat cu titlu de prejudiciu material suma de 20 000 lei și cu titlu de prejudiciu moral suma de 5000 euro.

Prin hotărârea Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 24 iunie 2022 s-a respins acțiunea.

Invocând ilegalitatea și netemeinicii hotărârii din 24 iunie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, la 5 iulie 2022, avocatul Mocanu Serghei, acționând în interesele Elenei Gondiu a declarat apel, solicitând admiterea acestuia, casarea integrală a hotărârii instanței de fond, cu emiterea unei noi hotărâri prin care acțiunea să fie admisă integral.

Prin decizia din 23 mai 2023 a Curții de Apel Chișinău s-a respins cererea de apel declarată de către avocatul Mocanu Serghei, în interesele Elenei Gondiu și s-a menținut hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 24 iunie 2022.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a invocat că potrivit art. 6 al Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 „dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul: a) devenirii definitive și irevocabile a sentinței de achitare; b) scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeuri de reabilitare; c) adoptării de către instanța judecătorească a hotărârii cu privire la anularea arestului contravențional în legătură cu reabilitarea persoanei fizice; d) adoptării, de către judecătorul de instrucție, în condițiile art. 313 alin. (5) din Codul de procedură penală, în privința persoanei achitate sau scoase de sub urmărire penală, a încheierii privind declararea nulității actelor sau acțiunilor organului de urmărire penală sau organului care exercită activitate specială de investigații”.

La fel, conform art. 7 lit. e) al Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 „în cazurile expuse la art. 3 din Lege, persoanei fizice sau juridice i se compensează sau i se restituie sumele plătite de ea pentru asistența juridică”.

De asemenea, potrivit art. 10 al Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 „dreptul persoanei fizice la repararea prejudiciului moral în mărimea și în modul stabilite de prezenta lege apare în cazurile specificate la art. 6 din Lege”.

În context, instanța de apel a menționat că în sensul dispozițiilor enunțate este de înțeles că, pentru angajarea răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare și de anchetă sunt necesare condiții speciale și anume: că fapta ilicită, în calitate de condiție generală a răspunderii delictuale, va avea particularități în materia respectivă, prin urmare nu orice acțiune ilicită a organelor de anchetă și judecată atrage răspunderea statului.

O altă condiție necesară pentru angajarea răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare este actul de reabilitare, care și atestă admiterea erorii judiciare și prejudicierea neîntemeiată a persoanei.

Respectiv, în prezenta speță, instanța de apel a notat că nu s-a identificat existența unei sentințe de achitare în sensul normelor Codului de procedură penală, la fel nu a fost constatată incidența prevederilor art. 6 lit. b) din Legea nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998, dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilite de prezenta lege.

La caz, instanța de apel a invocat prevederile art. 284 alin. (1) – (2) Cod de procedură penală, conform cărora „scoaterea persoanei de sub urmărirea penală

este actul de reabilitare și finalizare în privința persoanei a oricăror acțiuni de urmărire penală în legătură cu fapta anterior imputată. Scoaterea persoanei de sub urmărirea penală are loc când aceasta este bănuit sau învinuit și se constată că: 1) fapta nu a fost săvârșită de bănuit sau învinuit; 2) există vreuna din circumstanțele prevăzute la art. 275 pct. 1)–3), inclusiv dacă fapta constituie o contravenție; 3) există cel puțin una din cauzele prevăzute la art. 35 din Codul penal”.

De asemenea și art. 390 alin. (3) Cod de procedură penală, indică expres, sentința de achitare duce la reabilitarea deplină a inculpatului, iar potrivit prevederilor art. 23 alin. (3) din același Cod, persoana achitată sau în privința căreia s-a dispus scoaterea de sub urmărire penală ori încetarea urmăririi penale pe temei de reabilitare are dreptul să fie repusă în drepturile personale pierdute, precum și să fie despăgubită pentru prejudiciul care ia fost cauzat.

În acest context este necesar de remarcat circumstanțele speței și anume că prin sentința Judecătorei Orhei (sediul Central) din 17 martie 2020, procesul penal, în cauza penală privind învinuirea Elenei Gondiu în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 152 alin. (1) Cod penal, a fost încetat din motiv că fapta constituie o contravenție prevăzută de art. 78 alin. (2) din Codul contravențional. Procesul contravențional, în privința Elenei Gondiu, în comiterea contravenției prevăzute de art. 78 alin. (2) Cod contravențional, s-a încetat pe motivul expirării termenului de prescripție de tragere la răspundere contravențională.

Așadar, instanța de apel a concluzionat că existența unei sentințe de încetare a procesului penal din motivul existenței circumstanțelor care exclud tragerea la răspundere penală deoarece fapta constituie o contravenție și în același timp, încetarea procesului contravențional din motivul expirării termenului de prescripție de atragere la răspundere contravențională, denotă cu certitudine lipsa temeiurilor juridice pentru a invoca reabilitarea judecătorească pe latura penală.

La 04 septembrie 2023 Gondiu Elena, reprezentată de avocatul Serghei Mocanu a depus recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii instanței de fond, cu pronunțarea unei decizii noi de admitere integrală a acțiunii.

În motivarea recursului a invocat motivele de drept și de fapt invocate pe parcursul examinării cauzei în prima instanță cât și instanța de apel, suplimentar invocându-se că relevante speței sunt aplicabile prevederile art. 21, art.53 alin.(1) și (2) din Constituția Republicii Moldova, art.2007 din Codul civil, art.524, art.525 din Codul penal.

În conformitate cu art. 434 din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Cu referire la termenul de declarare a recursului, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție menționează că Curtea de Apel Chișinău a pronunțat în ședință publică dispozitivul deciziei la 23 mai 2023.

Totodată, potrivit scrisorii de expediere a actului judecătoresc nr.6942 (f.d. 123), la 06 iulie 2023, Curtea de Apel Chișinău a expediat părților, prin intermediul oficiului poștal, copia deciziei integrale din 23 mai 2023, însă, date privind recepționarea acesteia lipsesc la dosar.

Astfel, recursul declarat de către Gondiu Elena, reprezentată de avocatul Serghei Mocanu, la 04 septembrie 2023, împotriva deciziei din 23 mai 2023 a Curții de Apel Chișinău, se consideră depus în termenul stabilit de lege.

La 31 octombrie 2023, Curtea Supremă de Justiție, în scopul asigurării unui proces echitabil în ordine de recurs, a expediat în adresa participanților prin intermediul poștei terestre, copia recursului declarat de Gondiu Elena, reprezentată de avocatul Serghei Mocanu, fapt ce se confirmă prin avizele de recepție, anexate la materialele dosarului. (f.d.134,135).

În conformitate cu art. 440 alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă, în cazul în care se constată existența unuia dintre temeiurile prevăzute la art. 433, completul din 3 judecători, printr-o încheiere irevocabilă adoptată în lipsa părților, declară recursul inadmisibil.

Încheierea privind inadmisibilitatea recursului, care conține sumar faptele cauzei, motivele și temeiul inadmisibilității, se publică pe pagina web oficială a Curții Supreme de Justiție și se expediază părților.

Examinând admisibilitatea recursului, fără prezența participanților la proces, în acord cu procedura specificată la art. 440 din Codul de procedură civilă, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de Gondiu Elena, reprezentată de avocatul Serghei Mocanu, este inadmisibil, pentru motivele ce succed.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră oportun de a învedera că, prin Legea pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) nr. 246 din 31 iulie 2023, în vigoare 18 august 2023, cu excepția art. IV, V pct. 1-9 și 11-16 și art. VII – 01 septembrie 2023, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 318321 art. 570 din 18 august 2023, au fost introduse modificări în Codul de procedură civilă, inclusiv la capitolul XXXVIII – Recursul, secțiunea a 2-a, recursul împotriva actelor de dispoziție ale curților de apel.

În conformitate cu prevederile art. XI alin. (3) din Legea nr. 246 din 31 iulie 2023, recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

Din sensul normei de drept enunțate urmează că, legiuitorul a optat pentru principiul aplicării imediate a noilor reglementări procedurale, cu excepția temeiurilor în baza cărora se vor examina recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi.

În această consecvență, se deduce că recursul declarat de Gondiu Elena, reprezentată de avocatul Serghei Mocanu, împotriva deciziei din 23 mai 2023 a Curții de Apel Chișinău, va fi examinat prin prisma temeiurilor stipulate în redacția art. 432 din Codul de procedură civilă, în vigoare de la 01 septembrie 2023.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție notează că, procedura admisibilității constă în verificarea faptului, dacă motivele invocate în recurs se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 din Codul de procedură civilă (în redacția Legii nr. 246 din 31 iulie 2023, în vigoare de la 01 septembrie 2023).

În conformitate cu prevederile art. 432 alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă, recursul este admis dacă: a) interpretarea legii din hotărârea contestată este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție; b) prin admiterea recursului, se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții Supreme de Justiție; c) a fost admis neîntemeiat un apel introdus tardiv sau a fost respins ca fiind tardiv un apel depus în termen; d) hotărârea sau decizia vizează drepturile persoanei care nu a fost atrasă în proces; e) hotărârea sau decizia este arbitrară ori

se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor; f) instanța nu a fost compusă potrivit legii sau hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale. Temeiurile menționate la alin.(1) lit. d)–f) pot fi invocate în recurs doar dacă au fost invocate în apel sau dacă încălcarea a avut loc în instanța de apel.

Verificând motivele de casare, invocate în recurs de către Gondiu Elena, reprezentată de avocatul Serghei Mocanu, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție atestă că acestea nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (1) din Codul de procedură civilă, deoarece se referă la dezacordul recurentului cu soluția pronunțată de către instanța de apel și nu relevă existența temeiurilor de declarare a recursului ca fiind admisibil, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că recursurile exercitate conform Secțiunii a II-a au caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

În conformitate cu art. 433 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (1).

Potrivit jurisprudenței CtEDO, recursul trebuie să fie efectiv, adică să fie capabil să ofere îndreptarea situației prezentate în cerere, să posede puterea de a îndrepta în mod direct starea de lucruri.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție menționează că, recursul declarat de Gondiu Elena, reprezentată de avocatul Serghei Mocanu conține obiecții de fapt și de drept, similare celor expuse anterior în cadrul examinării cauzei, care au fost analizate de către instanța de apel, fiind apreciate corespunzător. În consecință, nu există aparența unei încălcări a dreptului recurentului la soluționarea tuturor argumentelor cu privire la judecarea cauzei în apel, în modul în care este garantat de art. 6 § 1 al Convenției.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție notează faptul că, dezvoltarea recursului trebuie să cuprindă o motivare corespunzătoare, în sensul arătării cu claritate a acelor critici, care sunt de natură a învedera netemeinicia hotărârii și care se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (1) din Codul de procedură civilă. Nu este suficientă simpla expunere a circumstanțelor faptice ale cauzei, fiind necesară motivarea recursului cu indicarea motivelor de netemeinicie pe care se bazează, precum și dezvoltarea lor. Motivarea recursului însemnând nu doar exprimarea nemulțumirii față de actul de dispoziție pronunțat în apel, ci expunerea tuturor motivelor pentru care, din punctul de vedere al părții, instanța a pronunțat o hotărâre neîntemeiată. Recursul nu se poate limita la o simplă indicare a textelor de lege, ci implică determinarea greșelilor imputate instanței de apel și o minimă argumentare a criticii în fapt și în drept, precum și indicarea probelor pe care se bazează aceste critici.

Drept urmare, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că argumentele invocate de către Gondiu Elena, reprezentată de avocatul Serghei Mocanu nu pot constitui temei de admisibilitate a recursului, și respectiv, nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

În astfel de circumstanțe, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție concluzionează de a aprecia recursul declarat de către Gondiu Elena, reprezentată de avocatul Serghei Mocanu, ca fiind inadmisibil.

În conformitate cu art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă, în vigoare la data depunerii recursului, art. 440 alin. (1), (2) din Codul de procedură civilă, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e :

Recursul declarat de Gondiu Elena, reprezentată de avocatul Serghei Mocanu împotriva deciziei din 23 mai 2023 a Curții de Apel Chișinău, se consideră inadmisibil.

Încheierea este irevocabilă.

Președinte, judecător

Stela Procopciuc

judecători

Oxana Parfeni

Mariana Ursachi